

KAJAL

Kaleidoscopic. Academic. Jaunty. Ambitious. Lifelong.

1/2024

KAJAL

Kaleidoscopic. Academic. Jaunty. Ambitious. Lifelong.

Published by:
Department of English Language and Literature
Faculty of Education
Trnava University
Priemysel'ná 4
918 43 Trnava
Slovak Republic

Contact email: ingrid.kalaziova@truni.sk

Published online once a semester, twice a year

TRANSLATION

190 years of The West Australian: Indigenous author Sally Morgan's 'My Place' opened the eyes of Australians

<https://thewest.com.au/news/190-years-of-the-west-australian/190-years-of-the-west-australian-indigenous-author-sally-morgans-my-place-opened-the-eyes-of-australians-c-10889208>

TRANSLATED BY Tereza Okruhlicová

190 rokov The Western Australian: Kniha „Moje miesto“ domorodej autorky Sally Morganovej otvorila Austrálčanom oči

Autorka Sally Morganová v mnohých ohľadoch predbehla svoju dobu.

Kniha „Moje miesto“, dnes už slávnej autorky Sally Morganovej, bola viac než len skúmaním jej vlastnej rodinnej histórie a snahou objaviť jej domorodé korene.

Od svojho publikovania v roku 1987, kniha „Moje miesto“ mnohým Austrálčanom otvorila oči v súvislosti s tragédiou ukradnutých generácií, ktorá zanechala trvalý vplyv na viaceré generácie domorodých Austrálčanov.

Morganová je jednou zo 100 výnimočných ľudí, ktorí formovali náš štát, zahrnutých v špeciálnom 48-stranovom vydaní časopisu, ktorý vychádza túto sobotu a oslavuje 190 rokov novín The West Australian.

Australian Women's Register (Register Austrálskych žien) uvádza, že Morganová získala bakalársky titul na University of Western Australia (UWA) v roku 1974, po ktorom nasledovali postgraduálne diplomy v poradenstve, výpočtovej technike a knihovníctve na Curtin Institute of Technology.

Zo zvedavosti na svoj pôvod začala skúmať históriu svojej rodiny.

Hoci jej rodina má korene v Pilbare, Morganová vyrástla v Perth. O svojom domorodom pôvode nevedela.

Až do adolescentného veku ju viedli k presvedčeniu, že má indický pôvod. Pri výskume pre svoju prácu Morganová zistila, ako veľmi jej matka, stará mama a jej rodina trpeli.

Morganová v roku 1988 pre noviny The West Australian povedala, že k napísaniu knihy ju motivoval hnev.

„Potom som si pri rozhovore s ľuďmi uvedomila, že väčšina Austráľčanov veľa nevedela o histórii domorodcov, preto som si myslela, že by sa to malo dať na vedomie – dialo sa to tu,“ vraví Morganová „Slúži to aj ako záznam pre moje deti.“

Kniha mala okamžitý úspech. Získala inauguračnú Humanitárnu cenu Komisie pre ľudské práva a rovnosť príležitostí, rovnako ako Literárnu cenu týždňa WA v roku 1988 za literatúru faktu.

Dielo bolo začlenené do učebných osnov stredných škôl, preložené do mnohých jazykov a poskytlo inšpiráciu ďalším ľuďom, aby rozprávali svoje príbehy a znovu získavali príbehy svojich rodín.

Keď Morganová skúmala svoju históriu, našla aj inšpiráciu vziať si farby a obnoviť svoju detskú lásku k umeleckej tvorbe. Dnes je umelkyňou s medzinárodnou reputáciou s dielami v mnohých súkromných a verejných zbierkach.

Písala tiež knihy pre deti, pracovala na zlepšení gramotnosti v odľahlých komunitách a zastávala post riaditeľky Centra pre históriu a umenie domorodcov na UWA.

V roku 1988, so širokým ohlasom, ktorý dostal „Moje miesto“ na zoznamy najpredávanejších kníh, odkázala Morganová jednoduchú myšlienku o mieste knihy: „Chcela som len informovať ľudí. Väčšina ľudí v Západnej Austrálii nevie nič o histórii domorodcov,“ povedala.

Sally Morgan: The hospital

TRANSLATED BY Samuel Kosmál

Sally Morganová: Nemocnica

Opäť nemocnica a ozvena mojich nepoddajných nôh v tých dlhých, prázdnych chodbách. Neznášala som nemocnice a ich pachy. Nenávidela som holé dosky, ktoré sa leskli novo naneseným lakom, nezaprášené parapety a záblesky lesklého chrómu, ktoré zachytávali môj zdeformovaný tvar tela, keď sme sa okolo nich ponáhľali. Bola som zafrflané päť ročné dieťa v cudzom prostredí. Niekedy som nenávidela otca za to, že je chorý a mamu za to, že ma nútila ho navštevovať. Mama iba zriedka brávala mojich mladších súrodencov, Jill a Billyho. Vždy som tam bola ako „poistka“. Moja prítomnosť zabezpečila, že nevznikli žiadne hádky. Mama mala hádok plné zuby.

V očakávaní som si povzdychla, keď sme sa dostali na koniec poslednej chodby. Tie Dvere na mňa opäť čakali. Veľké mohutné dvere s hrubými sklenenými vložkami na vrchu. Otáčali sa na ťažkých mosadzných pántoch, a keď som do nich zatlačila tak predstavovala som si, že sa otvárajú. Nebyť maminej pridanej sily a hmotnosti, vždy by ma zhodili na zem.

Dvere boli pokryté zeleným linoleom. Linoleum malo na sebe bielu špirálu a jeho vzor mi pripomínal jednu z maminých špeciálnych dúhových koláčov. Robila ich v krémovej farbe so špirálou v ružovej a čokoládovej. Myslela som si, že sú kúzelné. Na dverách ale žiadne kúzla neboli, vedela som čo za sebou skrývajú.

Sem tam som nemotorne poskočila a pokúsila sa cez sklo nahliadnuť do oddelenia. Nikdy sa mi to ale nepodarilo, i napriek tomu že som bola na svoj vek pomerne vysoká. Všetko čo som docielila boli modriny na mojich kostnatých kolenách a šmuhy po prstoch na spodnej časti skla.

Niekedy som predstierala, že otec nie je v skutočnosti chorý. Predstavovala som si, že by som prešla cez dvere a on by sa na mňa usmial. „Samozrejme, že nie som chorý“, povedal by. „Pod', sadni si mi na kolená a rozprávaj sa so mnou“. A mama by tam bola a smiala by sa a všetci by sme boli šťastní. Preto som vyskakovala a pokúšala sa nakuknúť cez sklo. Vždy som dúfala, že sa ten pohľad zázrakom zmení.

Náš príchod na oddelenie bol vždy významnou udalosťou. Muži tam mali málo návštev. Boli sme rovnako významní ako pani z Červeného kríža, ktorá chodila predávať lízanky a časopisy.

„No pozrite kto tu je,“ zvolali.

„Myslím, že je vyššia! Tom, čo myslíš?“

„Rád ťa znovu vidím, dievčatko.“ Vedela som, že v skutočnosti prekvapení neboli. Bola to iba hra, ktorú hrali.

Po takomto entuziastickom privítaní sa ma mama snažila prinútiť prehovoriť „Pozdrav, miláčik,“ povzbudzovala ma, kým ma štuchla do chrbta. Moje mlčanie mamu zahanbovalo. Zvyčajne to zakrývala označovaním, že som hanblivá. V skutočnosti som sa skôr bála než hanbila. Mala som pocit, že ak poviem čo i len jediné slovo, jednoducho sa zosypem a ostanem tam ležať na podlahe. Bola som plná skrytých obáv.

Muži na oddelení sa ľahko nevzdávali. Pokračovali v podpichovaní v nádeji, že si ma i napriek tomu získajú. „No tak, zlatičko, pod' sem a porozprávaj sa so mnou,“ presviedčal jeden starý muž, ktorý ma lákal na karamelky. Nohy som mala prikované k podlahe. Nemohla som sa pohnúť, ani keby som chcela. Tento muž mi pripomínal ducha. Jeho na krátko ostrihané vlasy mu stáli vzpriamene, ako krátke biele nylonové pramienky zubnej kefky. Pravá noha mu pod kolenom chýbala a jeho zvyšná koža mi pripomínala ošklbané kura. Snažil sa aby som išla bližšie tým, že sa naklonil dopredu a natiahol ku mne dve karamelky. Čakala som, že o chvíľu spadne z postele. Bola som si istá, že ak sa nakloní ešte viac, spadne.

Stále som si hovorila, že v skutočnosti nie je duch, iba bývalý vojak. Mama sa mi zverila, že všetci títo muži sú bývalí vojaci. Keď mi to hovorila, stíšila hlas, akoby to bolo dôležité. Mala pre nich slabosť, ktorej som nerozumela. Často som sa čudovala, prečo sú bývalí vojaci takí výnimoční. Všetkým týmto mužom chýbali ruky alebo nohy. Otec bol jediný, ktorý bol celý.

Snažila som sa nepozerať priamo na nikoho z nich. Vedela som, že zízať sa nepatrí. Raz som sedela a dlho som zazerala na drevené barle a mamu to nahnevalo. Predstavovala som si, aké by to bolo byť krivá. Vystačila by som si len s jednou z mojich opičích nôh alebo rúk? Tak som ich nazývala. Neboli chlpaté, ale dlhé a chudé, čo sa mi nepáčilo.

Bolo pre mňa ťažké pochopiť, ako niekto dokáže prežiť, keď mu toľko častí chýba.

Bývalý vojak sa opätovne oprel o vankúš a ja som letmo pozrela na otca. Stál na svojom zvyčajnom mieste pri posteli. Nikdy nás neprišiel privítať ani sa neozval ako ostatní muži, a to sme k nemu patrili. Župan mu visel tak voľne na jeho vychudnutom tele, že mi pripomínal drôtené vešiaky na kabáty, ktoré mala mama zavesené v skrini na chodbe. Len prázdna schránka, to bol otec. Jeho duša už dávno odišla.

Keď mama dorozprávala a dovtipkovala s mužmi, presunuli sme sa k otcovej posteli a potom na nemocničnú verandu. Verandy boli najkrajším miestom na sedenie; boli tam stoly a stoličky a mohli ste sa pozeráť do záhrady. Bohužiaľ, stačilo pár minút a stoličky prestali byť pohodlné. Mali železný rám a na sedadle a cez operadlo boli pripevnené jednotlivé lamely z eukalyptu natreté všetkými farbami dúhy. Keď som sa naozaj nudila, zamestnávala som sa tým, že som v duchu menila usporiadanie farieb tak, aby spolu ladili.

Kým sa mama s otcom rozprávali, ovoniavala som vzduch. Bol jasný jarný deň. Cítila som vôňu vlhkej trávy a chladivý vánok. Bol to tak optimisticky krásny deň, až sa mi chcelo plakať. Jar bola pre mňa vždy dojímavá. Pre babku tiež. Ešte včera ma skoro ráno zobudila, aby som si pozrela jej najnovší objav. Spala som tvrdo, ale jej hlas akosi prenikol do mojich snov.

Sally Morgan: The hospital

TRANSLATED BY Daniela Lacková

Sally Morganová: Nemocnica

„Sally... zobuď sa...“ Aj keď som snívala, premýšľala som, odkiaľ ten hlas prichádza. Bol slabý, ale neodbytný, ako žiara baterky v hmlistej noci. Nechcela som sa zobudiť. Zahrabala som sa hlbšie pod kopec kabátov a prikryvok, ktoré som mala na sebe. V mojom sne boli ťažké a chýbalo im teplo. Ovinula som si ruky okolo nôh v snahe zahriať si ich. Niekedy som si myslela, že chlad a štiňlosť patria k sebe, pretože som bola oboje.

Každú noc som volala: „Mami... Je mi zima.“ A potom, aby som ju popohnala: „Mami... Mrznem!“

„Sally, nemôžeš mrznúť.“ Často to bola jej tretia cesta k mojej posteli. Zdvihla mi kabát, ktorý som si prehodila cez hlavu, a povedala: „Ak ešte prihodím na teba ďalší kabát, udusíš sa. Ostatní nechcú mať na sebe všetky tie kabáty.“ Delila som sa o posteľ s bratom Billym a sestrou Jill. Nikdy im nebola zima.

Natiahla som si cez hlavu golier z líščej srsti, ktorý lemoval jeden z kabátov, a odvetila som: „Radšej sa udusím, ako by som mala zmrznúť!“

Babka dodala: „Je to strašné, keď je človeku zima, Glad.“ Mama súhlasila a vytiahla staršie ťažšie kabáty, ktoré viseli v skrini v predsieni.

Teraz, keď som sedela na nemocničnej verande, som sa usmiala, keď som si spomenula, ako babka kolísala mojim rozospatým telom sem a tam, aby ma zobudila. Trvalo to niekoľko minút, ale napokon som sa nadýchla a ospalo zamumlala: „Čo je? Je tak skoro, babka? Musíš ma budiť tak skoro?“

„Psst, buď ticho, zobudíš ostatných. Čo sa nepamätáš? Povedala som, že ťa zobudím skôr, aby si opäť počula skokana a vtáčika.“

Skokana a vtáčika, ako som len mohla zabudnúť. Celý týždeň, čo bol otec v nemocnici, nehovorila o ničom inom.

Babka ma povzbudila tým, že odhrnula vrstvy kabátov, ktoré boli na mne. Doteraz som ležala v tesnom, skrútenom kľbku. Pod nimi bolo teplo, ale po odstránení všetkých kabátov a prikrývok sa vrch môjho tela rýchlo ochladil. S náhlym rozhodnutím som vyskočila z postele a s chvejúcim telom som sa vsunula do starého červeného svetra. Potom som bosá vyšla za babkou na zadnú verandu.

„Sadni si na schody a ani sa nepohni,“ povedala mi. „A buď veľmi ticho.“ Na takéto varovania som bola zvyknutá. Vedela som, že nikdy nepočujete nič zvláštne, pokiaľ nie ste veľmi ticho. Trela som si nohy o seba, aby som sa zahriala, a zvyšok tela som sa snažila vopchať do svojho pokrkvaneho červeného svetra. Vtiahla som si ruky do rukávov, objala som si nohy a čakala som.

Skoré ráno bolo babkiným obľúbeným časom dňa, keď vždy objavila v záhrade niečo nové. Tučnú jaštericu krátkochvostú, hadie stopy, cvrčky s nezvyčajnými tykadlami, nespočetné množstvo tvorov, ktoré si zo svojich vlastných jedinečných dôvodov vybrali na pobyt práve náš dvor.

Chcela som, aby jar trvala večne, ale nikdy sa tak nestalo. Čoskoro prišlo leto a tráva zožltla a uschla, dokonca ani starostlivo pestovaná nemocničná tráva nevyzerala tak zeleno. A obrovské kapucínky, ktoré sa tlačili pozdĺž nášho bočného plota a pod citrónovníkom, zmizli. Už by som nehľadala víly a babka by ma nebudila tak skoro zavčasu a tak často.

Včera som počula skokana, bol to jeden z babkiných obľúbených tvorov. Vykopala aj menšiu, pestrú hnedú žabu a po tom, čo som ju preskúmala, ju bezpečne zahrabala späť do zeme.

TRANSLATION

Zachvela som sa, keď mi pomedzi bosé nohy zrazu zafúkal ranný vánok. Očakávala som, že skokan bude dnes ráno opäť vonku. Pozrela som sa na kúsok tmavej zeme, kde som ho videla naposledy. Každú chvíľu vyjde von, pomyslela som si. Bola som taká rozčarovaná, ale nebola to myšlienka na skokana, čo ma rozrušila. Dnes ráno som čakala na vtáčie volanie. Babka ho volala jej špeciálny vtáčik, no nikto okrem nej ho nepočul. Dnes ráno som ho mala počuť aj ja.

„Kvak, kvak!“ Ten zvuk ma vyľakal. Usmiala som sa. Bol to ten starý skokan, ktorý nám prišiel povedať, že zase ušiel. Pozrela som sa na oblohu, bola chladná, hmlisto modrá s prísľubom prichádzajúceho tepla.

Stále žiadny vták. Netrzeplivo som sa mrvila. Babka štychla palicou do hliny a povedala: „Čoskoro tu bude.“ Povedala to s istotou.

Zrazu sa dvor naplnil vysokým trilkováním. Očami som pátrala po stromoch. Toho vtáka som nevidela, ale jeho volanie tam niekde bolo. Tá hudba prestala tak náhle, ako sa začala.

Babka sa na mňa usmiala: „Počula si ho? Počula si to vtáčie volanie?“ „Počula som ho, babka,“ zašepkala som v úžase.

Bol to čarovný okamih. Vzdychna som si. Teraz som bola s otcom. V nemocniciach však nebolo miesto pre kúzla. Zaťala som zuby a opierajúc si bradu o hrud' som sa zahľadela na mamu a otca. Obaja vyzerali nervózne. Premýšľala som, ako dlho som snívala. Mama sa natiahla a pohladila otca po ruke.

„Ako sa cítiš, zlatko?“ Vždy ju zaujímalo, ako sa cíti.

Čo sa tak sprostó pýtaš? Bola to hlúpa otázka. Nikdy sa to nezlepší.

Pelikánove ramená, pomyslela som si, keď som ho sledovala, ako sa hrbí v kresle. Povrch jeho ramien sa dvíhal presne ako u pelikána. Rozmýšľala som, či sú aj moje rovnaké.

Naklonila som hlavu, aby som sa pozrela. Áno. Takmer rovnaké. Aj moje lakte boli špicaté. S otcom toho mám veľa spoločného.

Otcove prsty sa začali krútiť a rozkrúcať okolo opierky kresla. Na muža mal štíhle ruky. Spomenula som si, ako raz niekto povedal: „Tvoj otec je šikovný chalan.“ Že by odtiaľ pochádzala moja schopnosť kresliť? Nikdy som nevidela otca kresliť ani maľovať, ale raz som videla list, ktorý napísal. Bol nádherný. Vedela som, že teraz by mal problém čokoľvek napísať, pretože sa mu neprestávali triasť ruky. Niekedy som mu dokonca musela zapalovať cigarety.

Sally Morgan: The hospital

TRANSLATED BY Laura Lagová

Sally Morganová: Nemocnica

Pohľad mi prešiel z jeho rúk po dlhých ramenách na jeho tvár. Vtedy som si uvedomila, že viac schudol, a to zistenie mi zrýchlilo tlkot srdca. Otec zachytil môj pohľad; bol bledší a jamky pod jeho lícnymi kosťami boli výraznejšie. Len tie známe orieškové oči boli rovnaké, zmätené, vlhké a sledovali ma.

„Niečo pre teba vyrábam,“ povedal nervózne. „Idem to priniesť.“ Zmizol na oddelenie a po niekoľkých minútach sa vrátil s malou modrou koženou taškou cez plece. Po celom obvode bol gaštanovočervený remienok, až na poslednú časť remienka, ktorá nebola celkom dokončená. Keď mi ju potichu položil na kolená, mama sa rozžiarene spýtala: „Nie je ocko šikovný, že ti to vyrobil?“ Dívala som sa na tašku. Mama ma vytrhla z mojich myšlienok slovami: „Nepáči sa ti?“

Bola som v pasci. Neochotne som zamrmlala svoj súhlas a pohľad mi skĺzol z tašky na rozľahlý zelený trávnik neďaleko. Chcela som sa rozbehnúť a hodiť sa na trávu. Chcela som si zahrabať tvár, aby ma otec nevidel. Chcela som zakričať: „Nie! Nemyslím si, že ocko je šikovný. Túto tašku mohol vyrobiť ktokoľvek. Ani on si nemyslí, že je šikovný!“

Kým som sa otočila, mama aj otec sa už pozerali do diaľky.

„Môžeme už ísť, mami?“ povedala som previnilo. Naozaj som to povedala?

Vyvalila som oči, keď som čakala na ich reakciu. Potom som si všimla, že sa na mňa ani nepozerali, obaja hľadeli na trávu. Pomaly, nenápadne som si vydýchla úľavou. Keď som naposledy vyslovila túto otázku nahlas, mama bola nahnevaná a v rozpakoch, otec mlčal. Aj teraz mlčal. Také smutné, smutné oči.

Zvonček pre návštevníkov nečakane zazvonil. Chcela som vyskočiť. Namiesto toho som sa prinútila pokojne sedieť. Vedela som, že mama by sa nepáčilo, keby som vyzerala príliš nedočkavo. Nakoniec mama vstala, a kým sa veselo lúčila s otcom, pomaly som sa odlepila od stoličky. Zadná časť mojich nôh musela vyzeráť ako prechod pre chodcov, cítila som priehlbiny, ktoré mi tvrdé lamely zanechali na koži.

Keď sme vošli na oddelenie, muži zvolali:

„Čo? Odchádzate už?“

„Nebola si tu dlho, dievčatko.“

Starý Vojak s karamelkou Fantail sa usmial. V ruke stále držal cukríky. Všetci robili veľké divadlo, mávali na rozlúčku, a práve keď sme prechádzali Dverami a vchádzali do prázdnej chodby, ozval sa hlas: „Budeme na teba čakať nabudúce, dievčatko.“

Celú cestu domov v autobuse fúkal cez okno silný chladný vzduch. Stále som premýšľala, či môže byť človek vo vnútri pokrčený. Nikdy som dospelých nepočula hovoriť o niečom takom, ale presne tak som sa cítila, akoby moje vnútro potrebovalo prežehliť. Strčila som tvár do vetra a cítila som, ako mi hučí do nosných dierok a dolu do hrdla. S chladnou nemilosrdnosťou vyhladal a zachytil moje nepoddajné vnútorné vrásky a hodil ich na ubiehajúcu cestu. Zavrela som oči, uvoľnila som sa a vydýchla. A potom som v okamihu uvidela otcovu tvár. Tie smutné, tiché oči. Neoklamala som ho. Vedel, na čo som myslela.

Otec prišiel na chvíľu domov o pár týždňov neskôr a potom, v januári roku 1957, sa mama objavila vo dverách s ďalším dieťaťom. Jej štvrté. Bola som na ňu naozaj nahnevaná. Ukázala mi biely uzlíček a povedala: „No nie je to nádherný darček k narodeninám, Sally, mať vlastného malého brata, ktorý sa narodil v ten istý deň ako ty?“ Bola som znechutená. Už len dostať k narodeninám takýto darček. A vôbec som nechápala otcov postoj. Vyzeral naozaj nadšený z toho, že sa David narodil!

Sally Morgan: The factory

TRANSLATED BY Laura Figľušová

Sally Morganová: Továreň

Veselo štebotajúc ma mama viedla po asfaltovej cestičke cez hlavný vchod k sivým azbestovým budovám s dreveným obkladom. Stačil mi jeden pohľad a bola som presvedčená, že podobne ako Nemocnica, sa toto miesto venovalo vysatiu duše zo života.

Po návšteve toaliet sme si sadli na spodný schod verandy. Bola som si istá, že ma mama nikdy nenechá na takom príšernom mieste, a tak som trpezlivo sedela a čakala, kým ma vezme domov.

„Máš svoj sendvič?“ spýtala sa nervózne, keď si uvedomila, že na ňu pozerám.

„Áno.“

„A čistú vreckovku?“

Prikývla som.

„A čo tvoja toaletná taška?“

„Mám ju.“

„Dobre.“ Mama sa odmlčala. Potom sa zahľadela do diaľky a jasne povedala:

„Som si istá, že sa ti tu bude páčiť.“

Poplašné zvonenie. Poznala som ten tón hlasu, používala ho vždy, keď hovorila o tom, že sa otec uzdraví. Vedela som, že neexistuje žiadna šanca.

„Necháš ma tu, však?“

Previnilo sa usmiala. „Bude sa ti tu páčiť. Pozri sa na všetky deti v tvojom veku.

Nájdeš si priateľov. Všetky deti raz musia ísť do školy. Dospievaš.“

„No a čo?“

V tom z prvej triedy vyšla vysoká dáma, stredného veku, s vlasmi farby a tvaru makarónov.

„Môžem poprosiť o vašu pozornosť?“ povedala hlasno. Všetci sa okamžite prestali rozprávať. „Volám sa slečna Glazbergová.“

Z môjho pohľadu na spodnom schodíku som zbadala jej dlhé, hrubé nohy a plnú sukňu. Mama ma potľapkala po pleci a prinútila ma otočiť sa. Myslela si, že som zvedavá na množstvo vecí.

„O chvíľu zazvoní zvonček,“ informovala matky vysoká pani, „a keď sa tak stane, dáte pokyn svojim deťom, aby sa zoradili do priameho radu na asfaltovom ihrisku. Dúfam, že ste to počuli aj vy, deti, budem kontrolovať, kto je najrovnejší. A budem vďačná, keby sa všetky matky po zoradení detí, rýchlo a potichu vzdialili. Takýmto spôsobom budem mať dosť času usadiť a spoznať ich.“

Pozrela som sa na mamu.

„Pôjdem s tebou do radu,“ zašepkala.

Zvonček zazvonil náhle, hlasno, desivo. Zovrela som mame ruku.

Pomaly ma viedla k miestu, kde sa začali zhromažďovať ostatné deti. Strhla moje ruky z jej ramena, ale ja som sa chytila sukne jej šiat. Niektoré z ostatných matiek sa podľa pokynov začali vzdávať a pri tom mávali. Jeden malý chlapec predo mnou začal plakať. Zrazu sa mi taktiež chcelo plakať.

„No tak, toto si nemôžeme nechať,“ povedala slečna Glazbergová, keď vyslobodila mamine šaty z mojich pazúrov. Sklopila som zrak a chytila som sa inej časti.

„Už musím ísť, drahá,“ povedala mama zúfalo.

Slečna Glazbergová mi vytrhla prsty z maminho stehna a povedala: „Rozlúč sa s mamou.“ Už bolo neskoro, mama sa otočila a utiekla do bezpečia verandy.

„Mami!“ vykrikla som, keď odišla. „Vráť sa!“

Napriek naliehaniu slečny Glazbergovej, aby som nasledovala ostatné deti dovnútra, som stála pevne zakorenená na asfaltovom ihrisku, kričala som a zvierala som svoju fľakatú plastovú toaletnú tašku a sendvič Vegemite.

Na začiatku druhého polroka som sa naučila čítať a bola som najlepším čitateľom v triede. Čítanie mi otvorilo nové obzory, ale zároveň vyvolalo túžbu, ktorú škola nedokázala splniť. Slečna Glazbergová nevidela dôvod, prečo by som mala mať novú knihu, keď ostatné deti v mojej triede stále zápasili s tou starou. Každý deň som pretrpela tie isté staré dobrodružstvá Nipa a Chlpáča a každý deň som zistila, že ma oči ťahajú do zadnej časti triedy, kde bola malá knižnica.

Tak veľmi som mamu otravovala s čítaním, že sa nakoniec odhodlala a spýtala sa pani učiteľky, či by som mohla dostať novú knihu. Bolo to od nej veľmi odvážne. Cítila som sa celkom hrdá, vedela som, že sa nerada obracala na moju učiteľku s akoukoľvek otázkou.

„Je mi to ľúto, miláčik,“ povedala mi mama v ten večer, „ tvoja učiteľka povedala, že novú knihu dostaneš v druhej triede.“

Sally Morgan: The factory

TRANSLATED BY Bianka Jantošíková

Sally Morganová: Továrň

Nemali sme doma veľmi veľa kníh, ale mali sme množstvo starých novín, ktoré som začala čítať. Jedného dňa som v krabici v práčovni našla otcove inštalatárske príručky. Niektoré obrázky som vedela vylúštiť, ale slová boli príliš zložité.

Ku koncu druhého polroka nám slečna Glazberová povedala, že sa uskutoční večer, kedy do školy prídu naši rodičia aby sa pozreli na našu prácu. Následne, nám namiesto obvyklých hárkov mäsiarskeho papiera rozdala čisté biele obdĺžniky, ktoré boli na jednej strane ploché a na druhej lesklé. S úžasom som sa pozerala na môj papier, bol krásny a žiadal si krásny obrázok.

“A teraz, deti, chcem aby ste podali čo najlepší výkon. Musí to byť obrázok vašej matky a otca a len tie najlepšie výtvary budú vybrané na vystavenie počas Noci rodičov.“

Nepochybovala som o tom, že ten môj bude jeden z vybraných. S veľkým sústredením a odhodlaním som sa venovala svojej stránke a detailne som kreslila svojich rodičov. Svoj obrázok som si zakrývala rukou aby ho nikto nemohol skopírovať. Zrazu ma niekto poklepkal po pleci a slečna Glazbergová povedala: “Ukáž mi tvoju, Sally.“ Posunula som sa na stoličke.

“Ó, bože môj!“ zamrmľala, keď si poťapkala po srdci. “Ó, môj bože. Och nie, drahá, nie takto. Takto určite nie!“

Predtým než som ju mohla zastaviť, zobrala môj papier a rýchlo odišla k svojmu stolu. S hrôzou som sledovala, ako moja mama s veľkým poprsím a bradavkami a obdarený otec zmizli v jej osobnom koši. Bola som ranená a strápnená, deti okolo mňa sa chichotali. Nenapadlo ma, že sme ich mali nakresliť oblečených.

Na začiatku tretieho polroka som si vypestovala aktívnu nechuť k škole. Nudila som sa a bola som osamelá. Aj keď sa so mnou ostatné deti rozprávali, prišlo mi ťažké im odpovedať.

Ani otec sa veľmi nezaujímal o moju školu. Nikdy sa ma nespýtal ako mi to ide alebo či som mala nejaké problémy. Vlastne, najbližší kontakt otca s mojím vzdelaním bolo brutálne stretnutie s mojou čiernou ceruzkou.

Sedela som v našom starom zamatovom salóniku, strúhala som si ceruzku do školy, a práve, keď som sa rozhodla, že som spokojná s jej hrotom ostrým ako britva, prišiel otec a zohol sa, aby si sadol na opierku môjho kresla. Bez rozmýšľania som ceruzku postavila špicatým koncom nahor a sledovala som, ako sa modrá časť spúšťa dolu. Pri kontakte otec vyskočil od bolesti a zanaďával. Keď sa otočil, čakala som, že ma udrie. Na moje úplne prekvapenie sa zmohol len na prsknutie: "Chod' do svojej izby!"

"Preboha prečo si to spravila, Sally?" spýtala sa mama, keď ma sprevádzala chodbou, ktorá viedla zo salónika do spálne, ktorú som zdieľala s Jill a Billym. Naozaj som nevedela. Asi to bola zvedavosť o príčine a následku.

Teraz, ako som bola v škole som mala povolené určité privilégia. Najlepším bolo to, že som mohla zostať hore dlhšie ako ostatní a dať si s otcom čaj. Zbožňoval morské plody. Mal kamaráta s loďou, s ktorým rád popíjal a ak mali dobrý úlovok, raky prichádzali k nám. Mäkké, biele raky a paradajky namočené v octe, to bolo otcove obľúbené jedlo. Najskôr som neznášala chuť octu, ale postupne som si na ňu zvykla. Dávala som si pozor aby som ho nezjedla príliš veľa. Vedela som ako moc má otec rád raky. Boli to šťastné časy, kraby a paradajky, otec a ja.

Vedela som, že niektoré otcove chute sú dedičstvom vojny. Táto konkrétna je z čias, keď ho talianski partizáni chránili pred Nemcami. O vojne som vedela všetko. Otec mi povedal o jeho kamarátoch Guiseppem a Márii a ich dcére Edeme. Naučil ma spievať komunistickú hymnu po taliansky. Myslela som si, že som veľmi šikovná, keď viem spievať v inom jazyku.

Vtedy sme zažili pekné chvíle. Niektoré noci otec skrýval čokolády v hlbokých vreckách jeho montérik a mohli sme ich vyloviť. Niekedy sa smial a vtipkoval, a keď nadával, vedeli sme, že to nemyslí vážne.

Otec nám do života vkĺzol a zmizol. Často bol v nemocnici na obdobie od pár dní do približne mesiaca a najdlhšie bol naraz doma asi tri mesiace; zvyčajne to bolo oveľa menej. Keď sa prvý krát vrátil domov z nemocnice, bol taký nadopovaný liekmi, že nedokázal poriadne komunikovať. Potom, vyzeral, že mu na chvíľu bude dobre, no jeho stav sa rýchlo zhoršoval. Zostával vo svojej izbe, veľa pil a vôbec sa s nami nestýkal. A čoskoro bol znovu v nemocnici.

Otec bol povolaním inštalatér, ale keď bol doma, často nepracoval. Každý raz, čo sa vrátil z nemocnice si musel nájsť inú prácu. Jedine mama zabezpečovala stály príjem, robila rôzne práce na polovičný úväzok, väčšinou upratovanie.

Keď bol otec šťastný, priala som si aby sa to nezmenilo. Chcela som aby taký ostal navždy, ale vždy tu bola vojna. Práve, keď sa zdalo, že sa veci zlepšujú, zasiahla a premohla nás. Pre otca vojna nikdy neskončila. Žil s ňou dňom i nocou. Bola to zvláštna vec, pretože mi hovorieval, aké dôležité je byť slobodný a ja som vedela, že Austrália je slobodnou krajinou, ale otec slobodný nebol. Mal v hlave veci, ktoré nechceli zmiznúť. Niekedy som mala dojem, že keby sa mohol zdvihnúť a utiecť sám pred sebou, urobil by to.

Jeden z dôvodov, prečo som bola v škole taká nešťastná, bolo pravdepodobne to, že som sa strachovala čo sa dialo doma. Niekedy som bola taká unavená, že som si len chcela uložiť hlavu na lavicu a spať. Dobré sa mi v noci spávalo len vtedy, keď bol otec v nemocnici, vtedy neboli žiadne hádky.

Bdela som, keď sa mama s otcom hádali, rovnako na tom bola aj starká. Uzavrela som so sebou tajnú dohodu. Keď som bola hore, bola som strážny anjel mojich rodičov, keď som spala, moja moc sa vytratila. Bála som sa, že jednu noc by sa stalo niečo hrozné a nebola by som hore aby som to zastavila. Bola som presvedčená, že som bola to jediné, čo leží medzi nimi a strašnou priepasťou.

Niektoré noci som sa snažila pochopiť o čom sa hádali, ale po chvíli sa ich hlasy od seba nedali rozlíšiť a splynuli v nahnevanú opustenosť. Vtedy som sa pevne uchýlila k svojmu vankúšu. Napevno som si stiahla cez hlavu a snažila som sa prehlušiť ten hluk.

Bola som vďačná, že otec mamu neudrel. Avšak, raz v noci do nej sotil a ona spadla. Vtedy som mala dovolené zostať hore dlhšie, a tak som čupela na dlážke v kuchyni a obzerala sa za dverami, aby som zistila, čo sa stalo.

Mama len ležala ako skrčená kôpka. Rozmýšľala som nad tým, prečo sa nepostavila. Pozrela som sa na otca, bol taký vysoký, že som mala pocit, že mu niet konca. Rukou si prešiel vlasy, pozrel sa na mňa a zastonal. Nadávajúc si popod nos, sa hrubo pretlačil okolo starkej a odpotácal sa do svojej izby na zadnej časti verandy. Bolo mi otca ľúto. Neznášal sa.

Starká sa hnala do chodby a obletovala okolo mamy. Ako jej pomáhala, vydávala súcitné zvuky. Nie slová, iba zvuky. Asi tak si pamätám starkú za celé tie prvé roky – čakala, že sa niečo stane.

Ďalších pár minút som sedela na kuchynskej dlážke, potom som sa potichu vkradla do maminej izby. Oprela som sa chrbtom k chladnej omietnutej stene a pozerala som sa ako starká robí veľké divadlo, keď okolo mamy ukladá deky. Starkine oči boli vystrašené, a celá jej spodná pera jej vykúkala a klesala. Často som ju takto videla.

Inak nebola z tých, ktorá by prejavila veľa emócií. Snažila som sa prísť na niečo, čo by som povedala a čo by všetko uľahčilo, no moje pery boli zlepené. Konečne starká prehlásila “Ak nemáš čo povedať, choď do postele!” Utekla som.

Sally Morgan: Pretending

TRANSLATED BY Nina Gunárová

Sally Morganová: Predstieranie

V roku 1959 do školy nastúpil ďalší Milroy. Billyho prvá reakcia bola podobná ako moja, nenávidel ju. Každé ráno, keď sme vyrazili do školy, Billy zaostával a nariekal. Vždy ma zaujímalo, ako dokázal kráčať rovno a nezakopnúť, pretože kým sa jeho telo predieralo smerom do školy, tvár mal otočenú dozadu k nášmu domu.

Vedel, že mama nás bude sledovať spoza záclon, a ak by vyzeral naozaj rozrušene, mohol by ju tým zlomiť a zavolala by ho späť. Niektoré dni začal so svojim rituálom nariekania tak skoro, že kým sme odišli, mal tvár červenú a opuchnutú a nos usmrkaný. Tieto situácie boli pre mamu spravidla veľmi náročné a nechala ho dôjsť len k našej poštovej schránke, kým ho zavolala späť.

Billyho smútok sa v škole nikdy neprejavoval cez prestávky a obedy. Bol to chlapec, ku ktorému ostatní chlapci vzhliadali, takže nikdy nemal núdzu o kamaráta. Billy bol otcovým odrazom, a čo sa týka kamarátstva, bol presne ako on.

Babka mala pre Billyho tiež slabosť. Podporovala ho v jeho nechuti k škole. „Nech má dnes voľno, Glad,“ prosila, keď Billy začal s plačom, „to dieťa nie je v poriadku“.

Na Billyho ochranu, nevyzeral dobre. Niekoľkokrát som sa pokúsila napodobniť jeho smutný pohľad, ale bez úspechu. Po niekoľkých patetických pokusoch bolo zrejmé, že to, čo funguje na Billyho, nebude fungovať na mňa. Musela som sa uchýliť k zákernejším prostriedkom.

TRANSLATION

Zistila som, že ľahký poprašok mastenca, ktorý som si najprv votrela do rúk a potom si ho zľahka naniesla na tvár, funguje neskutočne dobre. „Je mi naozaj zle od žalúdka babka,“ zastonala som, keď sa pozrela na moju bledú tvár. „Myslím, že budem zvracať.“ Babka schmatla prázdnu misu a naklonila ma nad ňu. Po vydaní niekoľkých priškrtených zvukov som sa narovnala a povedala: „Nemá to zmysel, už ma to prešlo.“

„Chod' si ľahnúť,“ prikázala mi babka, „pošlem sem tvoju mamu.“

O niekoľko minút už mama stála pri mojej posteli a tvárila sa nesmierne skepticky.

„Sally... si naozaj chorá?“

Babka ju vždy prerušila: „Samozrejme, že je chorá. Pozri sa na tvár toho dieťaťa.“

„Nepredstieram to mami, naozaj. Cítim sa skutočne chorá. Možno mi bude do obeda lepšie. Babka ma potom môže poslať do školy.“

„Nebud' hlúpa, Sally,“ odvetila babka, „nemôžeš ísť do školy, omdlieš.“

„Dobre,“ mama ustúpila, „môžeš zostať doma, ale nič nejedz a zostaň v posteli.“

Keď mama s babkou odišli, Jill sa priplietla dnu a povedala: „Si zákerná. Nie si naozaj chorá, však?“

„Samozrejme, že som! Chod' preč, je mi z teba zle. Mami, povedz Jill, aby išla preč, je mi z nej ešte horšie.“

„Pod' odtiaľ preč, Jilly. Nechaj Sally spať.“ Jill sa na mňa znechutene pozrela a odišla.

Keď Jill a Billy odišli do školy a mama odišla do svojej práce do kvetinárstva v obchode Boans, kde pracuje na čiastočný úväzok, zavolala som na babku: „Cítim sa trochu lepšie, babka. Myslíš, že by som mohla niečo zjesť?“

Babka sa pripletla so starou utierkou prehodenou cez plece a povedala: „Oooh, stále vyzeráš bledo, Sally.“ Myslím, že málo ješ, tvoja mama nemôže čakať, že sa ti zlepší stav, keď nebudeš jesť. Zostaň tu a ja ti prinesiem toasty a šálku horúceho čaju.

Asi po šiestich kolách toastov s džemom a niekoľkých hrnčekoch čaju som povedala babke: „Bože, je tu dusno babka.“

„Áno, je, choď si sadnúť von, nie je nič lepšie ako trochu čerstvého vzduchu, keď ti je zle od žalúdka.“

Babka na mňa prehovorila už len vtedy, aby mi povedala, kedy bude obed. Zvyšok dňa som strávila vonku, hrala som sa všetky svoje zvyčajné hry a liezla po stromoch.

Keď sa mama vrátila z práce, sedela som na poslednom schodíku verandy a kontrolovala skrýšu malých kamienkov, ktoré som nazbierala.

„Ako sa má Sally?“ „Hmm, je v poriadku,“ zahundrala babka. A potom s chichotom dodala: „Celý deň sedí na tom strome.“

Mama vyšla von. „Ďalšie zázračné uzdravenie, čo, Sal?“

„Áno, neviem, čo to bolo, mami, ale dúfam, že sa mi to už nestane.“

„Nedúfaj príliš.“

Sally Morgan: Pretending

TRANSLATED BY Petra Zdražilová

Sally Morganová: Pretvárka

Počas roka sa mi toho v škole veľa nedialo, teda okrem učenia sa rôznych spôsobov, ako predstierať chorobu. Všetky moje hodiny akoby nesúviseli so skutočným životom. Často som sa čudovala, prečo moju učiteľku tak veľmi zaujímali moje zlé výpočty a nie hry, ktoré som hrávala mimo školy, alebo to, či sa otec vrátil domov z nemocnice.

Najlepšie na škole bolo, že druháci a tretiaci mali spoločnú triedu, takže som trávila viac času s Jill a dokonca sme aj sedeli blízko seba.

Raz popoludní sa nás učiteľka spýtala, či vie niekto z nás spievať v cudzom jazyku. Štyri deti, medzi nimi aj Jill a ja, okamžite zdvihli ruky. Na pokyn učiteľky prvé dve deti vstali a jedno po druhom zaspievali francúzsku riekanku „*Frere Jacques*“. Potom sme boli na rade Jill a ja. Obe sme boli veľmi hanblivé a rozpačité a kráčali sme do prednej časti triedy so sklopenými očami.

Chytili sme sa za ruky a popri tom, ako sme nimi energicky kolísali sem a tam, sme nahlas spievali svetovo známu "Internacionálu" po taliansky.

Pani Whiteová, rovnako ako zvyšok triedy, bola ohromená naším neočakávaným prejavom teatrálného talentu. Zvyčajne sme sa vyhýbali akejkolvek forme verejného vystúpenia. „Krásne, dievčatá,“ povedala nakoniec, „krásne.“

Otec bol v tom čase v nemocnici, takže sme mu nemohli povedať o našom vystúpení, ale vedeli sme, že by bol na nás hrdý. Kým bol v nemocnici, mama s babkou robili všetko pre to, aby sme sa doma cítili príjemne. Mohli sme zostať dlho hore a nemuseli sme byť potichu. Atmosféra bola oveľa uvoľnenejšia.

Niekedy mama dokonca našporila dosť peňazí a zobrala Jill, Billyho a mňa do miestneho kina pod šírým nebom.

Kino bolo fascinujúce. Páčili sa nám plátenné sedadlá s pestrými pruhmi, veľké reflektory a obrovské biele plátno. To miesto nás očarilo až tak, že z nás sršalo nadšenie aj počas prestávky.

Jeden z najlepších večerov, ktoré sme tam zažili, bol ten, keď sa o zábavu postarala mama.

Po zaplatení vstupného sme chodili hore-dole a hľadali štyri voľné miesta. Mama počítala s tým, že by sme museli mať šťastie, aby sme nejaké našli, vždy totiž predali viac lístkov, ako mali sedačiek. A aj sme ho mali, Billyho ostrý zrak zbadal presne štyri.

„Tam, mami,“ zakričal. „Pozri sa tam.“

Mama sa pozrela na miesta, na ktoré ukazoval, a povzdychla si: nachádzali sa v strednom rade stredného bloku a bolo takmer nemožné dostať sa k nim. Rady medzi sedadlami boli také úzke, že sa nimi ťažko prechádzalo, aj keď ešte neboli obsadené. Len blázon alebo odvážlivec by sa pokúsil obsadiť ich, najmä keď všetky okolité sedadlá už boli plné, a členom jeho partie bola náhodou žena v ôsmom mesiaci tehotenstva...

„Aj niekde inde musí byť voľno,“ bezmocne povedala mama a obzerala sa po preplnenom kine.

„Nie je, mami,“ povedala som vecne. „Ak chceme sedieť spolu, musíme si sadnúť tam.“

Mama sa stále ospravedľovala počas toho, ako sme sa predierali cez rôzne ruky a nohy, ktoré nám stáli v ceste: „Prepáčte, veľmi sa ospravedľujem. Prosím, s dovolením...“ Keď sme dorazili k prázdny sedadlám, mama bola celá červená a vyčerpaná.

Po zotmení sme sa všetci zaškerili, keď sme počuli, ako si mama vydýchla. Ona nám na oplátku venovala seriózny pohľad, ktorým naznačila, aby sme boli ticho a sledovali film.

Mama asi v polovici správy o kráľovnej matke zmizla. Zrazu sa ozvalo akési trhnutie, po ktorom nasledoval zvuk tečúcej tekutiny. Videli sme len jej zúfalo mávajúce ruky a nohy.

V tme sa nám podarilo chytiť mamu za ruky a snažili sme sa ju zdvihnúť, no bez úspechu. Jeden sympatický chlapík pred nami sa naklonil cez tvrdé kovové zábradlie, ktoré oddeľovalo jednotlivé rady, a pomohol nám. Kým on ťahal, my sme tlačili mamine nohy k zemi v nádeji, že tak získa väčšiu stabilitu. Namiesto toho ju naše falošné chrčanie a stonanie priviedlo k záchvatu smiechu, čo nám vôbec nepomohlo.

Filmový spravodajský týždenník pokračoval ďalej, ale nikto si ani nevšimol posledné mávnutie kráľovnej matky. Jedna pani bola taká láskavá, že zašla po manažéra a vrátila sa aj s vyhadzovačom. Keď prišli k nám, z mamy bola roztrasená, chichotajúca sa hmota a my sme boli na pokraji šialenstva.

Mamu sa nám podarilo vyslobodiť z tejto situácie ešte predtým, ako sa skončil filmový týždenník. Cítila sa trápne, no bola rada, že sa nachádzala mimo davu. Ako kompenzáciu dostala tvrdú kovovú stoličku, na ktorej mohla sedieť, a malú fľašu chladeného limetkového nápoja. Mama sa utešovala tým, že aspoň nemuseli zapínať svetlá.

Sally Morgan: Pretending

TRANSLATED BY Zdenka Staňková

Sally Morganová: Pretvárka

Už v tretej triede som si vytvorila svoju neomylnú metódu "Pozri sa na svoj obed", na základe ktorej, som si určila, z ktorej časti Manningu pochádzajú moji spolužiaci. Vedela som, že pochádzam z tej viac drsnej časti, kde boli tínedžerské gangy Bodgies a Widgies a kde sa takmer nikto nestaral o svoju záhradu. Bola tu ešte jedna časť Manningu, o ktorej som pred nástupom do školy nevedela. Miestni obyvatelia ju radšej nazývali Como. Domy vyzerali podobne ako tie v našej časti, len boli v lepšom stave. Záhrady boli čisté a upravené a počula som, že na podlahách mávali koberce.

Deti z Coma mali vždy úplne iné obedy ako deti z Manningu. Mali kúsky šalátu, nakrájané a zatvorené v plastových nádobách. Ich koláč bol úhľadne zabalený v papieri, ktorý chránil pred masťou a mali kvalitný ovocný nápoj v riadnej fľaši. V našej triede bolo dieťa, ktorého rodičia boli takí bohatí, že mu dávali na obed sendviče so slaninou.

Naproti nám, detí z Manningu, pili sme z fontány a nosili lepkavé sendviče s džemom v hnedých papierových vreckách.

Nám zvyčajne pripravovala sendviče do školy babka. Robila ich veľmi úhľadne a niekedy dokonca odrezala kôrky. Bola som presvedčená, že vďaka tomu sú naše sendviče výnimočné. Niekedy sa stalo, že nám ich pripravila mama. Takéto momenty si spájam s totálnym verejným strápnením. Niekoľkými šikovnými ťahmi dokázala odrezať z obyčajného bochníka tie najneobvyklejšie kusy chleba. Tie potom spojila dokopy hrubými kúskami stvrdnutého masla a kvapkami džemu alebo nátierkou Vegemite. Niekedy aj obojím, ak medzi sendvičmi zabudla vyčistiť nôž. Vždy sa nám uľavilo, keď sa ich prípravy opäť ujala babka.

TRANSLATION

Sally Morgan: Family and friends

TRANSLATED BY Sophia Rozsnyóová

Sally Morganová: Rodina a priatelia

Vždy som bola pevne presvedčená, že rodina má držať spolu. Až natoľko, že som so svojimi súrodencami zorganizovala tajné stretnutie, keď som sa raz bála, že nás dajú do sirotinca. Čítala som, že sa takéto veci dejú, a bola som rozhodnutá, že nám sa to nestane. Všetci sme sa zaviazali, že keby k tomu malo dôjsť, spoločne utečieme.

Nemuseli sme sa však obávať. Pár týždňov po otcovej smrti nám mama oznámila, že odteraz je pánom domu Billy. Bolo to pre mňa veľké prekvapenie, pretože Billy mal len šesť rokov. Ale on bral maminu úlohu „pána domu“ naozaj vážne. Keď sa napríklad niečo pokazilo, trval na tom, že je jeho úlohou to opraviť. No zakaždým, keď Billy niečo opravil, mama musela nakoniec zaplatiť nemalé peniaze. Tak veľa, že keď sa raz náhodou zamkol na záchode, mala chuť ho tam nechať.

„Určite z neho raz vyrastie veľký vynálezca,“ povedala mama, po tom, čo ho pustila von. „Je taký zaniatený do toho, ako sa veci skladajú.“ Iba som sa zaškerila a vymenovala hodiny, hriankovač, otcove staré hodinky a Dávidov mechanický vláčik, ktoré boli teraz na kusy. Mama sa zasmiala: „Nuž, na niečom predsa cvičiť musí.“

Kedykoľvek niekto z nás spomenul otcovu smrť, mama odpovedala: „Nevadí, Billy je teraz pánom domu. On sa o nás postará, však, Billy?“ Bola to staromódna myšlienka, Billy bol najstarším synom. Myslím, že nás mama chcela svojimi rečami upokojiť, no iba nás zmiatla. Húťali sme, či má Billy akési zvláštne schopnosti, o ktorých by sme nevedeli.

Niekoľko mesiacov po otcovej smrti mama zistila obsah pitevnej správy. Verdikt znel: samovražda. Mamu to veľmi rozrušilo. Všetkým nám povedala, že otca zabila vojna.

Patológ urobil našej rodine istým spôsobom láskavosť. Otcovu samovraždu pripísal následkom vojny, a to znamenalo, že mama nemala žiadne problémy so získaním vojenského dôchodku. Boli to pravidelné peniaze v čase, keď sme ich potrebovali.

Verdikt o samovražde ma nikdy príliš neznepokojoval. Aj keď som sa asi rovnako ako mama cítila vinná a trochu zodpovedná. Vedela som, že nikto z nás nemôže urobiť nič, čo by nám otca vrátilo.

Do značnej miery to bola úľava. Strach sa z našich životov zrazu vytratil. Už žiadne polnočné úteky k tete Grace, žiadne nemocnice, žiadne sanitky. Boli sme síce odkázaní sami na seba, ale vrátil sa pokoj. Stále som sa bála tmy, no už som sa nezahrabávala pod vankúš.

Otcova smrť mi pomohla pochopiť mnohé veci. Rozhodla som sa, že keď vyrastiem, nebudem nikdy piť ani sa nevydám za muža, ktorý pije. Z pachu alkoholu, najmä piva, mi bolo zle. Tiež som sa rozhodla, že nebudem chudobná. Nie preto, že by som sa hanbila za to, čo sme mali, alebo za to, ako sme žili. Jednoducho som len túžila po veciach, o ktorých som vedela, že sa dajú kúpiť len za peniaze. Napríklad papier a farby na maľovanie, hodiny klavíra, ružové nylonové šaty a slaninové sendviče.

Taktiež som sa stala veľmi vyberavou, čo sa týka rôznych mužov, ktorí sa snažili spriatelíť s našou rodinou. Jeden miestny chlapík nás vždy rád brával na výlety, ale vedela som, že sa zaujíma len o mamu, nie o nás. Počula som o mužoch, akým bol on, že sa predvádzajú pred matkou a pritom sa potajomky zbavujú detí. To bolo jediné obdobie v mojom živote, kedy som chcela byť čarodejnicou. Najradšej by som ho bola premenila na žabu.

Mama na mňa niekoľkokrát zavrčala za to, že som k nemu taká drzá. To ma skutočne rozčúlilo, pretože som mala pocit, že ona ho nevie prekuknúť a ja áno. Usúdila som, že je potrebné ďalšie tajné stretnutie.

Keď som súrodencom vyrozprávala, aký náš sused v skutočnosti bol, zostali v šoku. Zhodli sme sa na tom, že musí odísť. A naozaj odišiel. Mame sme celkom otvorene oznámili, že ak bude tento chlapík naďalej naliehať, utečieme. Helena a Dávid sa vtedy rozplakali, pretože si zrazu uvedomili, že keď človek utečie, matku nechá za sebou. Keď ich mama konečne upokojila, prinútila som ju verne sľúbiť, že sa už nikdy nevydá. Súhlasila s tým pomerne ochotne, čo nám zaiste odľahčilo myseľ.

Sally Morgan: Family and friends

TRANSLATED BY Ľubica Hívešová

Sally Morganová: Rodina a priatelia

Počas prvých mesiacov sme otcových bratov videli veľmi málo. Jeden strýko dal mame podľa neho dobrú radu. „Taká pekná žena ako ty, v tvojom postavení, môže urobiť len jednu vec. Nájsť si chlapa a žiť s ním. Ak budeš mať šťastie, možno si vezme aj deti.“ O niekoľko týždňov sa objavil ďalší strýko a odišiel na našom jedinom majetku, dodávke Ford z roku 1948. Usúdil, že keďže mama nemá vodičský preukaz, nebude ho potrebovať.

Mama bola potom dosť skleslá. To sa jej nepodobalo. Nevedela, ako sa presadiť, bola príliš zmätená. „Muži,“ povedala nám cynicky, „sú nanič, na nič sa nehodia!“

Keby nebolo strýka Franka, asi by sme sa priklonili k maminej teórii. Pripomínam, že nebola veľmi rada, keď sa objavil. Mala plné zuby opitých mužov.

„Dobrý deň, Glad,“ povedal, keď otvorila vchodové dvere, „len som ti priniesol toto. Ako sa máte, deti?“ usmial sa, keď sme sa objavili za mamou vo dverách. „No, radšej by som mal ísť. Uvidíme sa neskôr, deti.“ Jedného dňa sa s ním budeme musieť stretnúť. „Ahoj, Glad.“ Mama sa usmiala a zavrela dvere.

„Čo tam máš?“ babka sa spýtala, ako ťukala do krabice. „Kuracie mäso, čo? A zelenina. Kto ti to dal?“

„To bol strýko Frank, babka,“ povedala som. „Myslíš, že by sme si to mohli dať dnes na večeru?“

Nemohla som uveriť, že je to pravé kurča, taký luxus. Ani mama tomu nemohla uveriť. Frank, zo všetkých ľudí - myslela si, že je to len ďalší pijan.

Na naše prekvapenie prišiel Frank nasledujúce týždne s tým istým. Potom mama zistila, že v hoteli Raffles sa koná týždenná lotéria. Výhrou bola vždy škatuľa ovocia a zeleniny a čerstvé kurča a víťazom bol vždy strýko Frank. Jeho šťastný beh mal trvať viac ako dvanásť mesiacov.

Frank nám podal viac než len pomocnú ruku. Zoznámil svoju manželku s mamou a stali sa z nich dobré priateľky. Teta Lorna mala malé auto a brávala nás na pikniky. Vždy nám zabalila chutný obed.

Frank povzbudil mamu, aby si urobila kurz autoškoly. Vo voľnom čase bol trochu mechanik. Povedal, že opraví dodávku pre mamu. Z nejakého dôvodu ju strýko vrátil. Mama povedala, že počula, že iní chlapi mu to komentovali.

Mama si čoskoro urobila vodičský preukaz a potom sa s Lornou striedali pri šoférovaní do kopcov. Stále sme boli chudobní, ale babka vedela, že stačí málo, aby sme prešli dlhú cestu. A keď išlo o nás, deti, bolo to viac, ako sme kedy mali.

Teraz, keď mala mama vodičský preukaz, začala pravidelne navštevovať starú mamu a starého otca. Myslím, že dúfala, že sa budú o nás deti zaujímať, ale v skutočnosti to tak nefungovalo. Jediný, o koho sa naozaj zaujímali, bol Billy, a to len preto, že bol obrazom otca. Starý otec mal Billyho vždy rád pri sebe, ale my ostatní sme boli odsunutí na dvor. Naši bratrance a sesternice mohli ísť dovnútra, ale my sme museli zostať vonku.

Byť vonku u nich doma nebola veľká zábava. V blízkosti babky a dedka nebol žiadny krík, žiadne staré bicykle ani hračky. Čas sme trávili sedením na starom kmeni a prečesávaním prstov cez piesočnatú hlinu, odkrývaním a zbieraním malých hnedastých kamienkov, ktoré ležali tesne pod povrchom.

Inokedy sme sa zabávali tým, že sme sa schovali za veľký krík a predstierali, že sme v praveku. Keď nás hra na dinosaurov omrzela, uchýlili sme sa k nekonečným kolám hry „Simon hovorí“.

Nakoniec mama vyšla z domu s podnosom s nápojmi a kúskom koláča pre každého z nás. Potom sme už vedeli, že je čas ísť domov.

Nebolo to tak, že by nás starí rodičia nemali radi. Trvalo len niekoľko mesiacov, kým naše pravidelné návštevy ustali. Občas sme na starého otca narazili v meste, mama nás vždy brávala prezerat' výklady. Starý otec sa rozplakal, keď videl Billyho. Pamätám si, ako sa raz skutočne pokúsil ospravedniť mame za babičkin postoj. „Čo môžem robiť, Glad. Vieš, aká je.“ Mama len pokrčila plecami. Keď sme sa lúčili, dedko rezignovane prevracal očami. Vždy sa nám prihováral pekne, ale babička vládla.

Našťastie pre nás sa mame po otcovej smrti nejako podarilo televízor udržať. V našom dome bolo veľa iných vecí, ktoré sme potrebovali oveľa viac, ale televízor nám pomohol viac, ako by nám pomohlo teplé oblečenie alebo ďalšie postele. Poskytoval nám východisko.

Zvykli sme si ustieľať na podlahe v obývačke. Mama rozkúrila oheň a my, schúlení pod kabátmi a kobercami, sme sa zapozerali do filmov z dvadsiatych, tridsiatych a štyridsiatych rokov.

Okrem romantických muzikálov typu Nelson Eddie a Jeanette Macdonaldová sme mali veľmi radi vojnové filmy. Mama často hovorila: „Tvoj otec tam bojoval,“ alebo: „Pamätám si, ako mi tvoj otec o tom mieste rozprával.“ Vďaka tomu sa tie filmy zdali dôležitejšie, než v skutočnosti boli. Niekedy jeden z hercov vyzeral ako otec a ja som sa snažila predstierať, že je to on, kto na plátne prežíva niekdajšiu časť svojho života. Nikdy to nefungovalo dlho, očarujúce hrdinstvo zobrazované vo filmoch sa zdalo byť na hony vzdialené tomu, čo som počula opisovať otca.

Keď večer skončila televízia, mama nám všetkým pripravila horúci sladký čaj a toasty s džemom alebo nátierkou vegemit. Opäť sme rozkúrili oheň a vymieňali si príbehy až do skorých ranných hodín. Niekedy sme si aj zaspievali - to trvalo celé hodiny. Prestali sme len vtedy, keď sme zaspali alebo sme príliš chrapčali, aby sme mohli ďalej spievať.

Nikdy nezabudnem na tie večery, na otvorený oheň, mamu a babičku, ako sa všetci smežeme a žartujeme. Vtedy som sa cítila veľmi bezpečne. Vedela som, že sme to my proti svetu, ale tiež som vedela, že pokiaľ mám svoju rodinu, zvládnem to.

Sally Morgan: Family and Friends

TRANSLATED BY Veronika Trepáčová

Sally Morganová: Rodina a priatelia

Nemala som ani len potuchy o tom, aký ťažký bol prvý rok pre mamu a babku. Keď otec zomrel, mama mala tridsaťjeden rokov a musela vychovávať päť detí. Ja som mala deväť rokov, zatiaľ čo najmladšia Helen mala len osemnásť mesiacov. Mama od nás nerada odchádzala, ale vedela, že ak sa máme niekedy presadiť, bude musieť pracovať.

Jedna vec bola o mame istá – pracovať sa nebála. Po všetky tie roky, čo bol otec chorý, si vždy udržiavala nejaký príjem prácou na polovičný úväzok, ale tentokrát zvýšila svoje bremeno a brala všetky práce, ktoré jej prišli pod ruku. Bolo ťažké nájsť si zamestnanie na plný úväzok, preto prijala množstvo polovičných úväzkov, z ktorých väčšina trvala len niekoľko týždňov.

Mama mala starú priateľku Lois, ktorá jej finančne pomáhala. Lois bola staršia dáma, s ktorou sme sa často nestretávali, no spriatelila sa s mamou keď bola tínedžerka a keďže nemala vlastné deti, považovala ju za svoju dcéru. Nikdy nemala rada otca, ale nebola z tých, čo by prechovávali k ľuďom nenávisť.

Pamätám si, že v istom období sme boli naozaj zúfalí. Mama a babka sa stále rozprávali šepotom. Rozhodli sa napísať list Alici Drakeovej-Brockmanovej do Sydney, či by nám jej rodina nemohla požičať nejaké peniaze. Keď dostali odpoveď, boli veľmi sklamané; stálo v nej, že aj oni sú na mizine a nemôžu nám nič požičať. Babka bola veľmi zatrpknutá. Povedala, že ju nezaujímá, že zbankrotovali - sú jej dlžní. Nevedela som, o čom hovorí.

Okrem starého dobrého strýka Franka a Lois bolo ďalším záchrancom našej rodiny v tom čase spoločenstvo Legacy. Všetkým rodinám bez otca navrátených vojakov, bol pridelený Legát. Legáti boli väčšinou páni s dobrým spoločenským postavením, ktorí mali slabosť pre deti, a hoci systém bol len taký dobrý, akého legáta ste dostali, my sme mali veľké šťastie. Náš legát bol láskavý starší muž, ktorý mal len jedno vlastné dieťa. Volal sa pán Wilson, ale my sme mu vľúdne hovorili pán Willie.

Pán Willie nás zvykol brávať na pláž, pikniky a grilovačky. Podľa nás mal naozaj výstredné auto, a keď sme sa v ňom viezli, vždy sme sa cítili veľmi výnimočne.

Pán Willie nám povedal, že nás bude vozit' na všetky Legacy výlety, a tiež nám oznámil, že sa všetci raz za rok musíme zúčastniť na pochode Anzac Day.

"Prečo musíme pochodovať?" spýtala som sa ho jedného dňa.

"Pretože tvoj otec bol vojak. Všetky deti vojakov musia pochodovať. Ľuďom treba pripomínať odkaz, ktorý vojna zanechala. A vôbec, tvoj otec bol statočný muž, mali by ste pochodovať na jeho počesť."

Nemala som chuť pripomínať ľuďom vojnu, ale nemohla som mu zazlievať jeho argument o otcovi.

F. Scott Fitzgerald: The Great Gatsby

TRANSLATED BY Tereza Okruhlicová

F. Scott Fitzgerald: Veľký Gatsby

Moja rodina je v tomto stredozápadnom meste považovaná za prominentnú a zámožnú už tri generácie. Carrawayovci sú niečo ako klan a vravíme si, že pochádzame z rodu vojvodov z Buccleuchu. Skutočným zakladateľom mojej línie bol však brat môjho starého otca, ktorý sem prišiel v päťdesiatom prvom roku, poslal náhradníka do občianskej vojny a začal s veľkoobchodným predajom železiarskeho tovaru, ktorý dnes prevádzkuje môj otec. Tohto prastrýka som nikdy nestretol, ale vraj sa na neho podobám, hlavne podľa dosť naškrobeného obrazu, ktorý visí v otcovej pracovni. Vyštudoval som na univerzite v New Haven v roku 1915, len štvrt' storočia po mojom otcovi, a o niečo neskôr som sa zúčastnil na oneskorenej germánskej migrácii známej ako Svetová vojna. Protiútok som si tak užíval, že som sa po návrate cítil nepokojný. Namiesto teplého stredného sveta mi teraz stredozápad pripadal ako drsný okraj vesmíru, tak som sa rozhodol ísť na východ a zaškoliť sa v obchode s dlhopismi. Všetci moji známi boli v obchode s dlhopismi, takže som predpokladal, že ešte jedného slobodného muža by mohol uniesť. Všetky moje tety a strýkovia sa o tom rozprávali, akoby mi vyberali prípravku a nakoniec s veľmi vážnymi váhavými výrazmi povedali: „Nuž dobre.“ Otec súhlasil, že ma bude rok financovať, a po rôznych priesťahoch som na jar v roku 1922 prišiel na východ. Myslel som si, že natrvalo.

F. Scott Fitzgerald: The Great Gatsby

TRANSLATED BY Teona Mtibelašvili

F. Scott Fitzgerald: Veľký Gatsby

V prvom rade si bolo treba nájsť v meste byt, no bolo teplé obdobie a ja som práve opustil krajinu rozľahlých trávnikov a prívetivých stromov, takže keď mi jeden mladý muž v kancelárii navrhol, aby sme si spoločne prenajali dom na predmestí, prišlo mi to ako vynikajúci nápad. Zohnal domček, vetrom ošľahaný bungalov z lepenky za osemdesiat dolárov mesačne, ale na poslednú chvíľu ho firma poslala do Washingtonu a ja som šiel na vidiek sám. Mal som psa, aspoň niekoľko dní, kým neutiekol. Potom staré auto značky Dodge a Fínku, ktorá mi stlala posteľ, robila raňajky a nad elektrickým sporákom si pre seba mrmlala fínske múdrosti.

Pár dní som sa cítil opustene, až kým ma jedného rána nezastavil na ceste nejaký muž, ktorý prišiel o niečo neskôr ako ja.

„Ako sa dostanem do dediny West Egg?“ spýtal sa bezradne.

Povedal som mu to a ako som kráčal ďalej, už som nebol osamelý. Stal som sa sprievodcom, priekopníkom, pôvodným osadníkom. Udelil mi úplne náhodou miestne domovské právo.

A tak v žiari slnka a v záplave lístia na stromoch, rastúceho ako v zrýchlenom filme, zmocnil sa ma ten známy pocit, že s príchodom leta sa život začína odznova.

CREATIVITY

Making a Splash
Aaron McCauley
Belfast
Northern Ireland
Monday 6th March 2023
0945

Making a splash at the Causeway

Scavenging shells for Mum
Centuries of history
Becoming undone

A famine stained glass
And child at the breast
Walking in sandals
On Victorias' best

And Albans' moustache
Alters the course
Of a 'Shared City'
Emerged from remorse

With stories well written
And songs to be sung
Of our beautiful land
A new spring to be sprung -

My Roaring 20s
Dominika Madalová

Life in your 20s – as they say
is not just “Carpe diem! Seize the day!”
An adult you’ve become –
and that’s not always fun.

I mean, you maybe no longer live with your dad and mom...

Have a job? Go to school?
It doesn’t really sound so cool...
But let’s hold our heads high!
I don’t wanna make you cry.

Party in a Gatsby style?
Yeah, but just for a little while.
Going to Paris for a trip
or maybe live there like the writers did
was not really possible
(for some, THIS was terrible).

And we all know the reason
why like prison felt the season.
We don’t have to talk about it or have it in our mind
because soon! We WILL leave all that behind!

Being with friends, laughing out loud,
enjoying culture in a large crowd...
Returning to how things were and yet not being in the past...
Because some things will not forever last.

Castle in the sand

Dominika Madalová

She was standing on the beach. It was her favorite place on Earth. The sun was beautiful, she was enjoying the sunset and wind on her face as she was thinking about it. She still couldn't believe it. She didn't tell anybody what had happened. After a while, she wiped the tears of her face and left. As she was walking away, a little girl caught her attention. She was playing in the sand, singing... she looked so happy. But something didn't feel right. The little girl was alone. It was almost dark and no one was around. Surprisingly, the girl did not seem to care about it.

All she wanted was to build a big sandcastle. She was almost finished.

"Hello."

No response – the girl was still working on the castle and singing.

"Where is your mommy or daddy?"

Still nothing. She got a bit closer to her, kneeled and tried again.

"Hello, sweetie. My name is Daisy. Are you here alone? Where are your parents?"

The girl finally looked at her and said:

"Daisy."

"Yes, that's my name."

The girl continued singing. Her hands were covered with sand. She grabbed Daisy's hands and put a little sand in them. Daisy started helping her with the castle but she stayed quiet because she was listening to the song the girl was singing. They were like this for a while and then the little girl said:

“Now you sing something.”

“Um...okay...”

Daisy started singing but suddenly she started crying. The little girl looked at her, put more sand in her hands and continued building the castle. Daisy recollected herself and said: “I love daisies. They are so beautiful, gentle and soft. Even though they seem ordinary and they may not be as favorite as roses or lilies, I find them unique.”

Silence continued for a while and then she added:

“This is my favorite place in the world. I know I haven’t seen everything yet and I believe there are many wonderful places, maybe similar to this one but it doesn’t matter to me. I come here when I’m happy, sad, desperate, when I need peace or just to enjoy the view and nature. Today I found out something which makes me confused and it doesn’t make any sense to me. I guess I should have known better but hope dies last... I am not the kind of person who shares personal stuff with many people, so I came here to deal with it and get it out of my system. Maybe if I were here alone, I would even scream.”

“My name is Leah.” Said the little girl.

“Nice to meet you, Leah. How long have you been here?”

“Do you like our castle?”

“It’s not mine, I’ve been helping you only for several minutes.”

“I like it. But it’s missing something. Some flowers. Daisies would be perfect.”

Daisy was touched and she smiled for the first time today.

“I think your...our castle looks good. It’s cool and stylish. It seems normal but it may hide secrets in its rooms, maybe even some princess or royal family!”

“But the queen died and it broke people’s hearts. The king wanted to console his daughter, be there for her but he couldn’t. His pain was too overwhelming, he was not able to bear it, he became lonely and eventually, everybody left him. The princess was only a child, she couldn’t take care of herself, so as to avoid any more pain, he gave her up and put her in an orphanage. However, the nurses didn’t know how to approach her because she was very quiet. She would climb out the window and escape. She always came back after few hours, so no one ever noticed anything. She went to the beach and built castles.”

Daisy was shocked. Suddenly, all her problems seemed petty and unimportant. She wasn’t even thinking about them anymore. All she could think about was how to help Leah.

“Wait here, I’ll be right back.”

When she came back with a bouquet of daisies, Leah was gone. She decorated the castle and went home. She was still thinking about her and then she fell asleep. For the next few weeks, she went to the beach every day to meet Leah but she never did. Weeks turned into months and months to years. Everything changed but Daisy still remembered the song Leah sang. The thing that made Daisy upset on that day she met Leah was taken care of after some time. Daisy kept hoping as she had said and it paid off. She got married, had two kids...she realized that everything is a gift. That day with Leah changed her. Once when Daisy was on her way from work, she wanted to go to the beach. She hasn’t been there for a very long time, so she desired to remind herself of that beauty she loves so much. It was a beautiful sunny day, kids were playing in the sand, teenagers were playing volleyball, parents were resting – everyone was enjoying themselves. Daisy knew she had to hurry because she had to pick up the kids from kindergarten - yet she didn’t want to leave. As she was standing there, watching people and enjoying the moment, she started to sing the song Leah taught her.

“Excuse me.”

Daisy turned around and saw an old man. He looked neat.

“Yes?” Daisy said.

“I couldn’t help but overheard your voice.”

“Oh, I am sorry if it made you uncomfortable.”

“No, no, don’t worry. It just reminded me of someone. You see, I had two special persons in my life – one of them died and the other one... Well, I was a stupid coward and abandoned her.”

“I am sorry to hear that. The song is special to me, too. Many years ago, I met a little girl who sang it. She was clever, she made me understand many things. I really miss her.”

“Why are you not in touch with her anymore?”

“She disappeared. I don’t know where she is. She must be a young woman now. Maybe she was reunited with her father.”

“Reunited?”

“Yes, he put her in the orphanage after her mother died.” Said Daisy, looking at all those people.

The man had tears in his eyes and asked:

“Tell me, dear lady, wasn’t her name by any chance Leah?”

Daisy looked at him, hugged him and answered:

“My name is Daisy and I will help you find your daughter.”

DEPARTMENT ACTIVITIES

LITERARY-HISTORICAL STUDY TRIP TO EDINBURGH

Sarah Čaputová

As part of our academic engagement with the AJaAK programme, we embarked on an incredible journey as a group of seven students to Edinburgh from 24-27 November 2023. This trip, which we planned on our own, without any guidance, was designed to enhance our understanding of the literary and historical themes related to the undergraduate degree programme we are undertaking. Our final mark consisted of a video, which we edited and then posted on YouTube under the assessment of Professor Pokrivčáková.

We stayed through Booking.com at the A&O Edinburgh City hostel, which included a bar and each evening was enriched by a different theme. On the first day, we managed to experience the karaoke. The main aim of the excursion was to fully engage us in the literary and historical environment of Edinburgh, a city widely recognised for its cultural legacy and significance in both areas. The aim was to broaden our scholarly horizons and enhance our understanding of the relationship between history and literature by exploring significant sites and interacting with regional literature. For example, a visit to The Elephant House, which has been an inspiration to famous authors such as J.K. Rowling, Alexander McCall and many others. However, The Elephant House was closed due to a fire and was undergoing renovation, so we were able to at least get a glimpse of the building from the outside. The programme included a wide range of events, such as excursions to famous historical sites and literary venues. The Writers' Museum, Edinburgh Castle and walking tours of the Old Town and Royal Mile were among the sights we saw during our trip. The absence of teaching supervision allowed the learning process to be more student-driven and collaborative. This autonomy, which fostered independence and accountability for the group, allowed us to actively manage the course of our study trip and plan everything ourselves. The historical-literary excursion created a comprehensive learning environment thanks to the combination of theory with real practical activities. Through exposure to the local people and culture, we were able to gain deep knowledge that will, for sure, contribute to our academic and personal growth. We had the opportunity to taste a traditional English or Scottish breakfast with the dish Haggis, which consists of sheep heart, lung and liver.

We experienced a true Scottish afternoon of tea and cakes at a small local café and saw the unconquerable nature of Edinburgh in the form of hiking at Arthur's Seat. We also caught the Christmas markets and carousels, and a big plus was that you could pay by card everywhere. Even in the ice cream truck below the hill climb! The autonomy of our group created a distinctive and enriching learning environment that helped us bridge the gap between abstract concepts and real-world applications. Our journey created lasting friendships and memories, proving the value of experiential learning in the AJaAK curriculum. A big benefit was the independent handling of flights and accommodation, which prepared us for responsibility and independence and contributed to mutual cooperation. Although we would have appreciated monetary support from the university, at least for flights or accommodation, we managed everything on our own and will never forget Edinburgh. Professor Pokrivčáková was always available if we had any questions about the organisation and was understanding of our situation that we decided to travel independently. We definitely plan to go on another study trip in subsequent years to come!

DEPARTMENT ACTIVITIES

Dublin – A 4-Day Irish Adventure

Tereza Šimončíčová

Life at university doesn't have to be all about continuous study. The Department of English organises great trips to explore great places and strengthen relationships with your classmates. Here's a little taster from the trip to Dublin. Join us on a 5-day adventure exploring beautiful country of Ireland. From historic landmarks to stunning coastal wonders, each day brings a new chapter to your Irish experience. Get ready for a journey filled with culture, scenery, and the warm hospitality of natives. Here we go!

Day One: Dublin's Timeless Tapestry.

Immerse yourself in Dublin's rich history, beginning with the breathtaking Book of Kells at Trinity College. Take a peaceful stroll across St. Stephen's Green before exploring the vibrant cultural neighborhood of Temple Bar at night. Let traditional Irish music and a pint of Guinness set the tone for your Dublin adventure.

Day two: Literary whispers in the wind.

Explore Dublin's literary past at the Dublin Writers Museum and Merrion Square. Follow in James Joyce's footsteps at the James Joyce Centre, then relax with the locals at a quiet bar where stories and poetry come to life.

Day 3: Dublin's Modern Vibe and Cliffs of Moher

Discover the modern side of Dublin, from Docklands to the EPIC Museum. In the afternoon, see the spectacular Cliffs of Moher, where nature's beauty emerges along the west coast. Allow the high cliffs and Atlantic panoramas to leave a lasting impression on your Irish adventure.

Day 4: Castle Chronicles and Dublin's Farewell

Discover Dublin's medieval heritage at Dublin Castle and the Chester Beatty Library. Finish your experience with a visit to the Guinness Storehouse, where you may enjoy panoramic views and reflect on your incredible voyage.

This four-day adventure promises a variety of activities, from the cultural heart of Dublin to the seaside magnificence of the Cliffs of Moher. Discover Ireland's heart and beyond, where every day brings a new chapter in this amazing story.

Study Trip to the Emerald Embrace
Rebeka Juhászová

In the heart of Ireland's rugged landscapes, our study trip to Belfast unleashed an adventure of epic proportions. As classmates turned explorers, we traversed the cobbled streets that whispered secrets of bygone eras, where each brick of the city walls bore witness to the resilient spirit of its people. Belfast became the canvas upon which we painted our collective memories.

Our trip began at Dublin airport, from where we took a bus directly to the center of Belfast. Navigating through the late-night hours to find our Airbnb proved a bit tricky and challenging, but we eventually found our two-story, at first glance "Stranger Things-vibes" house, located only a 20-minute walk from the center. After the unpacking saga, engaging in an unexpected battle with fuses and electricity (Thanks, budget travel!), we were all set to embark on the adventure of uncovering the wonders of Northern Ireland. And let me tell you, wonders there were!

Starting at the Cathedral Quarter, where historic charm meets vibrant energy, we explored the narrow cobbled streets lined with trendy boutiques, cozy cafes, and of course, lively pubs. We didn't miss the stunning St. Anne's Cathedral, Duncairn, and Ireland's Leaning Tower of Pisa - St. Albert's Clock, a landmark that stands tall in Queen's Square, leaning 1,25m to the left. Moving closer to the water, we spent a few hours at Clarendon Dock, a bustling area on the River Lagan. Exploring the maritime heritage, admiring the boats, we savoured a waterfront coffee at one of the charming cafes. On our way back, we didn't miss the iconic Titanic Museum either.

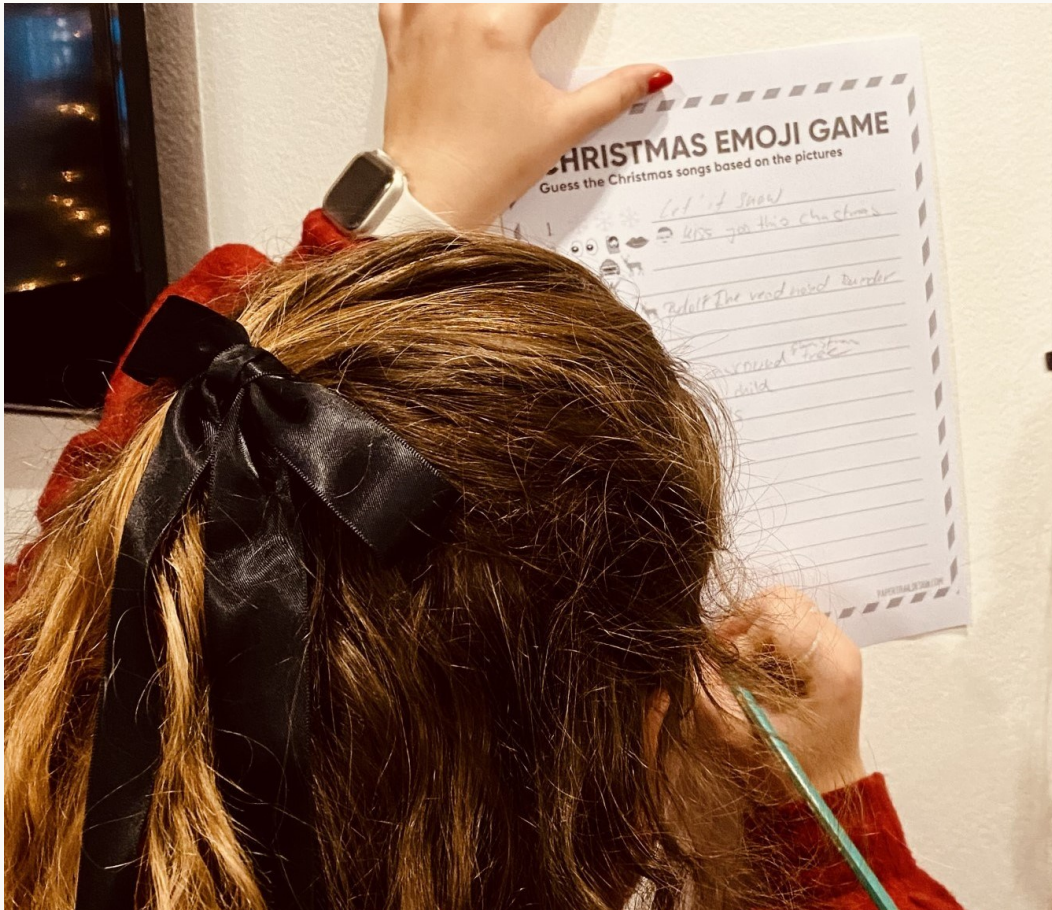
Hands down, the most epic day was when we set out on a wild adventure, exploring every nook and cranny of Northern Ireland! Setting off on our epic expedition, we kicked things off at the formidable Carrickfergus Castle. Then, we delved into the mysterious Cushendun Caves, where the echoes of ancient tales whispered through the rocky chambers. Venturing further, the quaint charm of Carnlough greeted us, followed by Ballintoy, a place that has its own claim to fame as a Game of Thrones filming location. Every spot we visited had its unique allure, allowing us to truly immerse ourselves in the beauty of Ireland. Yet, speaking from a personal perspective, the Giant's Causeway emerged as a visual banquet that left me utterly captivated. As I stepped off the tour bus, my initial thoughts were clear: I'm going to own a house in this place before I retire.

A charming white brick house adorned with dark windows, draped in ivy, offering sweeping views of the Atlantic Ocean, lush green hills, dramatic cliffs, and winding roads. I envision myself observing life unfold outside the window, indulging in the timeless pastime of counting sheep (a task that apparently no one in Ireland has mastered, given they always drift off to sleep). Picture me leisurely sipping coffee, immersing myself in a sea of books – a luxury I plan to relish in retirement, yes. I foresee tranquil walks along the cliff, exchanging smiles with everyone I encounter, just like the friendly locals do. And as the sun sets, the soundtrack of my evenings will be a nostalgic mix of ABBA, U2, and Rod Stewart records. Is it a whimsical dream? Perhaps, but as they say, one never knows.

Until then, I will at least keep the memory of another beautiful trip where we danced in the sunshine (danced, really), laughed a lot, hardly understood anyone because of the hard accent, enjoyed Celtic FC's victory over Rangers, took in the fresh air, drank Irish champagne hoping that we will not go down as Titanic did, searched for (almost) the lost Aslan from Narnia, followed the footsteps of Aria Stark, the Lannisters and the Irish giants, counted sheep (we still don't know how many there are) and last but not least, enjoyed the penultimate (the last one is not mentioned) joint trip as classmates.

Slainté [slawn-che]!

A Jolly Good Time: Students for Students Christmas Bash!

Rebeka Juhásová

On the 5th and 7th of December 2023, our faculty transformed into a festive spectacle filled with joy, delectable treats, and a lot of positive vibes. The Department of English Language and Literature took charge of adorning the school hall with an abundance of Christmas cheer – dazzling lights, sparkling ornaments, and mischievous elves donning their festive outfits.

The delightful aroma of gingerbread and cookies spread through the air, creating a bakery-like ambiance that added to the seasonal charm. The Christmas spirit was further elevated with a playlist of festive tunes, turning the hall into an impromptu dance floor where the infectious rhythm of Mariah Carey's "All I Want for Christmas Is You" had everyone grooving.

Adding a touch of intellect to the festivities, a lighthearted quiz became a source of laughter rather than a mental workout. Do you know which country started the tradition of putting up a Christmas tree? If you guessed Germany, you guessed right. The festivities reached a crescendo with exhilarating raffles, where participants eagerly awaited the announcement of winners, each revelation feeling like a mini Christmas miracle.

In a nutshell, the "Students for Students" Christmas event was a nice afternoon filled with laughter, dance moves, cookies, and holiday cheer. It served as the perfect conclusion to the year, ushering in the festive season with warmth and joy. Until the next year's celebration, consider Santa officially signing off!

European Day of Languages 2023

Rebeka Juhásová

In a world characterized by diversity and interconnectedness, the role of language stands as a defining aspect of human identity.

Established in 2001 during the European Year of Languages, the European Day of Languages (EDJ) has evolved into an annual commemoration held on the 26th of September. This initiative, sanctioned by the Committee of Ministers of the Council of Europe, seeks to underscore the linguistic and cultural diversity inherent in Europe. Its overarching objective is to promote and preserve this rich tapestry while fostering the acquisition of multiple languages.

DEPARTMENT ACTIVITIES

This year, the Faculty of Education at the University of Trnava, in collaboration with the City of Trnava, prepared an event for primary and secondary school students. The locale for this language festival was the Trinity Square in Trnava, where a plethora of language-oriented games and activities awaited the participating students. Each student was issued a "language passport" at the onset, facilitating the accrual of stamps upon engaging in various linguistic activities. Once a required number of stamps were achieved, students got a reward from the designated stand.

In an unconventional pedagogical approach, students delved into diverse linguistic realms such as the Japanese alphabet, sign language, programming languages, and verbal communication in Spanish, Italian, and French. Furthermore, they explored the historical underpinnings of Irish, ancient Greek, and Latin, delved into the nuances of Esperanto, and practiced their English pronunciation through tongue twisters.

The event garnered participation from notable organizations including Erasmus+ (SAAIC), SAIA (Slovak Academic Information Agency), SKEF (Slovak Esperanto Federation), Your Choice - language services, and the BrainyJAM Trnava Language Center. The organizational oversight was led by doc. Mgr. Erika Juríková, PhD., with the collaborative involvement of educators and students from various departments of the faculty.

The event drew over 3,000 primary and secondary school students from diverse regions, exceeding attendance expectations. Despite its success, the organizers express their gratitude, hoping that the students enjoyed this event, gained knowledge, and developed an enhanced appreciation towards linguistic diversity.

KAJAL

Kaleidoscopic. Academic. Jaunty. Ambitious. Lifelong.

Katedra anglického jazyka a literatúry

Pedagogická fakulta

Trnavská Univerzita v Trnave

Priemyselná 4

918 43 Trnava

Email: ingrid.kalaziova@truni.sk